

- Bedre regulering af Virksund-slusen kan hjælpe Hjarbæk Fjord

Ekspert tilknyttet landbruget erkender, at udledning af næringsstoffer fortsat er et problem for Hjarbæk Fjord, men han mener også, at en bedre sluseregulering i Virksund kan forbedre fjordens vandmiljø.

Jens Peder Østergaard
jepo@viborgfolkeblad.dk

HJARBÆK FJORD: Tilstanden i Hjarbæk Fjord er gået fra storslem til lidt bedre, men den er stadig dårlig.

Sådan sammenfatter chefkonsulent Flemming Gertz

fra Seges, videns- og udviklingscenter under Landbrug & Fødevarer, situationen for det cirka 24 kvadratkilometer vandområde i en krog af Limfjorden.

Såvel miljøforkæmpere som uafhængige eksperter peger på, at det i de senere år særligt er tilførslen af kvælstof fra dyrkede marker i det

kæmpemæssige opland til Hjarbæk Fjord, der er årsagen til den fortsat dårlige fjordtilstand. Men andre ord: landbrugets gødsning af de dyrkede marker er en stor del af forklaringen. Specielt efter at tilførslen af fosfor fra udledt spildevand fra husstande og virksomheder er mindsket.

Den analyse er Seges til en

vis grad enig i.

- Det kan sagtens være, at der skal ske en yderligere reduktion af tilførslen af næringsstoffer, siger Flemming Gertz.

"Dødsspiralen"

I en rapport fra i år konkluderer Seges - på baggrund af officielle tal fra Miljøstyrelsen -

at sommerens frigivelse af fosfor og ammonium fra fjordbunden medvirker til iltsvind og bundvendinger. Fænomener, der helt konkret viser, at Hjarbæk Fjord fortsat er i en ringe økologisk stand.

Iltsvindene skyldes lagdelingen mellem ferskvand og saltvand. Om sommeren bliver ilten på bunden opbrugt

i løbet af kort tid. Det sætter gang i en algeproduktion, der fører til yderligere iltsvind og således sætter gang i en "dødsspiral", som Flemming Gertz udtrykker det.

Seges mener, at "den nuværende ensidige fokus på kvælstofreduktion vil således ikke være hensigtsmæssig". I rapporten peger Flemming Gertz

Med en mere målrettet sluseregulering i Virksund i forhold til vind- og vejrforhold, vil vandkvaliteten kunne forbedres i Hjarbæk Fjord, mener chefkonsulent Flemming Gertz fra Seges, et videnscenter under Landbrug & Fødevarer. Foto: Morten Pedersen

blandt andet på, at det vil være formålstjenligt i højere grad at satse på yderligere fosforreduktion, "som er den

Sluseportene blev åbnet permanent i 1991, og det blandt andet at dansemyggene forsvandt i Hjarbæk Fjord. Foto: Morten Pedersen

Det kan sagtens være, at der skal ske en yderligere reduktion af tilførslen af næringsstoffer

FLEMMING GERTZ, CHEFKONSULENT HOS SEGES

strategi, man overvejer for søer".

Det kan være eksempelvis iltning af vandet, men også blandt andet mindske fosforindholdet i importeret dyrefoder, idet der sker en stor udskillelse af fosfor fra gylle, der bliver kørt på markerne.

Bedre slusestyring

Flemming Gertz er på det rene med, at den begrænsede vandudskiftning i Hjarbæk Fjord - Virksunddæmningen udgør "en prop" - er et særligt problem for vandmiljøet og kvaliteten.

Han mener dog ikke, at det i sig selv er et hovedproblem, at Hjarbæk Fjord på grund af virksund-proppen og den store tilførsel af å-vand er mere forsk end den øvrige limfjord. Men det er stort problem, at salt- og ferskvand i den grad ligger som adskilte lag.

En anderledes måde at styre sluserne i dæmningen på, kan være en del af løsningen, mener chefkonsulenten.

- Ved Hvide Sande-sluserne lukker man om sommeren kun saltvand fra havet ind i Ringkøbing Fjord, når det blæser meget. Dermed bliver vandet i fjorden mere blandet, og det har givet en bedre vandkvalitet og betydet, at der ikke er iltsvind i samme omfang som tidligere, siger Flemming Gertz.

Han er med på, at blandt andet flere vådområder, der tilbageholder og opsuger næringsstoffer, også kan og skal

FAKTA

HJARBÆK FJORD

Dækker 2468 hektar [24,68 kvadratkilometer].

Maksimal vanddybde: 4,6 meter. De fleste steder en-tre meter dyb.

Tilføres årligt cirka 390 millioner kubikmeter vand fra primært de tilløbende åer, Fiskbæk Å, Simested Å, Skals Å og Jordbro Mølle Å. Tilløb fra renseanlæg udgør omkring en 1 million kubikmeter.

Hjarbæk Fjord udgør 1,7 procent af Limfjordens samlede areal, men oplandet udgør 16 procent [117.293 hektar lig 1172,9 kvadratkilometer] af Limfjordens samlede oplandsareal. Heraf udgør landbrugsarealet 81.386 hektar lig med 81,4 kvadratkilometer

I 1966 blev der bygget en dæmning ved Virksund. Dæmningen bevirkede, at Hjarbæk Fjord blev en fersk indsø, og op gennem 1970'erne og 1980'erne var der store problemer med dansemyg i nærområderne.

I 1986 besluttede Viborg Amtsråd som miljømyndighed, at Hjarbæk Fjord igen skal gøres salt. Det lykkedes ikke at skaffe penge til at erstatte dæmningen med en bro, men i 1991 blev dæmnin-gernes sluser åbnet, så saltvand fra den øvrige limfjord igen kunne strømme ind i Hjarbæk Fjord. Sluserne lukkes dog stadig ind i mellem for at beskytte mod oversvømmelser rundt om fjorden.

RAPPORT UDARBEJDET INGENIØRFIRMAET NIRAS I 2019 OG RAPPORTEN "KVÆLSTOFINDSATSEN I OPLANDET TIL HJARBÆK FJORD", UDARBEJDET 2020 AF LANDBRUGETS VIDENSCENTER SEGES.

FAKTA

EN ARTIKELSERIE OM HJARBÆK FJORD

I en række artikler fortæller folkebladet om Hjarbæk Fjord.

Hjarbæk Fjord er den inderste del af Limfjorden og det åbne vandområde, der ligger tættest på Viborg by.

Fjorden har siden tidernes morgen været viborgensernes oplagte vandvej både til den øvrige del af Limfjorden og til resten af verden. Hjarbæk Fjord har også i århundreder været med til at give de omkringboende fiskemad på bordet, men i nyere tid har indfjorden og dens skønne naturomgivelser mest været brugt til sejlsads, sports- og fritidsfiskeri og andre rekreative formål.

Vi sætter også spot på en fjord, der miljømæssigt længe har lidt og stadig er i en ringe økologisk tilstand. Der er blandt andet dårlig sigtbarhed i vandet, og om sommeren er der ofte blå-grøn alger samt tilbagevendende iltsvind og bundvendinger.

medvirke til, at Hjarbæk Fjord såvel som Limfjorden generelt får det bedre.

Men i forhold til Hjarbæk Fjord udgør det er særskilt problem, at ikke alene er

oplandet meget stort - store dele af jorden her indeholder også så meget kalk, at det ifølge Flemming Gertz "kan være svært at etablere virkningsfulde vådområder".